

Nr 290.

Av herr **Sköld**, om avslag å *Kungl. Maj:ts proposition, nr 228, angående fortsatt befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.*

I Svenska Dagbladet för den 5 innevarande maj skriver professor G. Cassel:

»Det är ett mycket beklagligt beslut, som regeringen fattat, då den ställt sig på bankofullmäktiges sida i fråga om ytterligare uppskov med guldmyntfotens återinförande. Beklagligt icke bara för uppskovets egen skull. Det hade man till nöds kunnat finna sig i, därest garantier förefunnits för att värden om vår valuta under uppskovstiden skulle blifvit sådan som den under en effektiv guldmyntfot måste vara. Det finns ju personer, som av en långt driven försiktighet i en fråga som denna vilja dröja i det längsta med att fastslå en bindande form. Man hade kunnat förstå en politik, som velat tillmötesgå en sådan önskan, om den kunnat göra det utan att offra något av de reala intressen, som här stå på spel. Vad man icke kan finna sig i är ett uppskov, som betyder den svenska valutans utlämnande åt ett administrativt godtycke, ett uppskov utan någon som helst trygghet för att guldparitetens vidmakthållande blir rättensnöret för vår valutapolitik.

Nu ge visserligen bankofullmäktige i sin skrivelse en uttrycklig försäkran, att de 'hädanefter som hittills komma att ägna all omsorg åt guldparitetens upprätthållande'. Så till vida skulle den nödvändiga garantien redan synas vara given. Men ett närmare studium såväl av fullmäktiges skrivelse som särskilt av det yttrande av riksbankschefen, som den bygger på, visar, att denna garanti icke har något som helst värde. När riksbankschefen har att utveckla, varför ett formellt återställande av guldmyntfoten nu bör undvikas, förklarar han uttryckligen, att 'genom återgången till guldmyntfot skulle den svenska prisnivån bindas vid den amerikanska'. 'Inträda i Förenta staterna starka förändringar av prisnivån uppåt eller nedåt, får den svenska prisnivån följa med, varigenom vårt land löper fara antingen att en större eller mindre del av resultatet av det hittills verkställda mödosamma arbetet på prisnivåns nedbringande går förlorat

och arbetet senare måste göras om, eller att prisnedgången här påskyndas'. Vad innebär nu detta? Jo, helt enkelt att under den angivna förutsättningen riksbanken är beredd att upplösa sambandet mellan den svenska valutan och guldmetallet, med andra ord att överge den guldparitet, som den just utfäst sig att upprätthålla. Det är denna oupplösliga motsägelse i riksbankens program, som gör det fullkomligt omöjligt att godkänna yrkandet om vidare uppskov med guldmyntfotens återställande.

Skulle vi icke vilja följa med i en eventuell *nedgång* av den amerikanska prisnivån, d. v. s. i en nedgång av i guld mätta varupris, så skulle detta betyda, att den svenska kronan sjönke ned under sin guldparitet, och att den svenska valutan således återigen bleve en deprecierad pappersvaluta. Detta vilja vi icke under några förhållanden vara med om, och när vi ställas inför sådana utsikter, så är det alldeles naturligt, att vi med fördubblad iver gripa efter den enda garanti, som kan givas mot en dylik behandling av vår valuta, nämligen tvånget för riksbanken att ovillkorligen inlösa sina sedlar med guld.

Skulle vi å andra sidan icke vilja följa med den amerikanska prisnivån i en eventuell *uppgång*, så skulle detta betyda, att dollarns värde i svenska kronor pressades ned under pari, och att en motsvarande allmän sänkning av övriga utländska växelkurser inträdde. Detta vilja vi heller icke vara med om, därför att därigenom vår export försvåras. Redan utsikten till att vår valuta skulle kunna komma att bli behandlad på detta sätt är hinderlig för vår export. Den svenska industri, som arbetar för avsättning till utlandet, har svårigheter nog av den internationella valutamarknadens allmänna osäkerhet utan att denna osäkerhet ytterligare ökas av möjligheten att riksbanken genom godtyckliga åtgöranden kan komma att pressa ned utländska guldvalutor under deras guldparitet. Exportindustriens intressen äro i denna punkt på det allra närmaste förbundna med arbetsmarknadens.

I det läge vår svenska valuta kommit genom riksbankschefens uttalande och bankofullmäktiges därpå grundade skrivelse finnes absolut ingen annan möjlighet att trygga den svenska kronans guldparitet än ett omedelbart återställande av guldmyntfoten. Nödvändigheten härav framträder än tydligare, om man sätter sig in i vad uppskovsyrkandet innebär. Ett uppskov skulle givetvis varit mera acceptabelt, om det kunnat förväntas, att förutsättningarna för guldmyntfotens definitiva återställande inom överskådlig tid skulle gestalta sig bättre än de nu äro. Men när såsom skäl för uppskovsyrkandet framhålles, att, den allmänna ekonomiska utveck-

lingen för närvarande är beroende av politiska inflytanden och framför allt annat av Ruhräventyret och vad därav kan följa', samt då såsom ytterligare skäl göres gällande det osäkerhetsmoment, som 'ligger i Förenta staternas överväldigande inflytande på Europas och världens ekonomiska förhållanden', så ryckes guldmyntfotens återställande därmed ut i en alldeles obestämd och säkerligen mycket avlägsen framtid. Att med en sådan motivering begära uppskov till slutet av juli är med förlov sagt ingenting annat än att söka slå blå dunster i ögonen på folk. Ingen förnuftig människa tror väl ändå, att den ekonomiska utvecklingens beroende av politiska inflytelser och Ruhräventyret skall ha upphört den 31 juli 1923, och lika litet föreställer sig någon kännare av världens valutaförhållanden, att Förenta staternas inflytande på världsekonomin på något avsevärt sätt skall komma att minska på de närmaste tre månaderna. Skola sådana skäl tillmätas någon som helst betydelse, kunna vi lika så gott med det samma för ett årtionde framåt uppgiva varje tanke på guldmyntfotens återställande.

Vilja vi icke detta, måste vi naturligtvis begagna det tillfälle som nu gives för att övergå till guldmyntfot. Det är endast alltför sannolikt, att ett så gynnsamt ögonblick icke snart kommer tillbaka. De ekonomiska utsikterna tala nu snarast för ett sakta och måttligt fallande av guldets värde. Det är, såsom var och en kan förstå, lättare att haka sig fast vid guldmyntfoten under en sådan fas av guldets värderörelser än att göra det under en period av stigande guldvärde. Under en tid av fallande guldvärde kan riksbanken, om den så vill, draga till sig den extra förstärkning av guldkassan, som kan anses önskvärd för att möta de abnorma anspråk på guld, som eventuellt kunna framträda vid ett omslag i guldets värderörelse. Låta vi detta gynnsamma ögonblick nu gå oss förbi, så bli utsikterna till guldmyntfotens snara återställande försvinnande små. I varje fall kommer riksdagen icke att kunna utöva något inflytande på saken förrän nästa år, och då kan endast alltför lätt hända, att det allmänna konjunkturläget är sämre än nu, och att detta blir en anledning att ytterligare förskjuta avgörandet till en obestämd framtid.

De faror, som enligt riksbankschefens framställning skulle följa av ett omedelbart återställande av guldmyntfoten i Sverige, äro dels överdrivna och uppkonstruerade, dels bero de på bevisligen oriktiga förutsättningar. Att Sverige vid en eventuell stegring av prisnivån i Amerika kunde få amerikanskt guld hit i sådana massor, att det för oss vore några svårigheter att ta emot det, är väl föga troligt med hänsyn till Amerikas

betalningsbalans och rätt begränsade behov av svensk valuta. Bevisligen oriktigt är påståendet, att man icke kan köpa och sälja guld på världsmarknaden efter de priser som där noteras. Faktiskt existerar för närvarande en mycket livlig internationell guldhandel, vilket var och en kan övertyga sig om, ifall han vill göra sig besvär att följa guldrörelserna i Newyork och London. Påståendet faller därför på sin egen orimlighet. Då det dessutom är bekant, att privata banker i Sverige i sina internationella guldtransaktioner icke alls hindras av några dylika svårigheter, så synes det något betänkligt, att ett statens organ förklarar sig sakna motsvarande möjligheter.

Från riksbankens sida har man alltid sökt förringa betydelsen av en laglig reglering av myntfoten. För svenska folket ter sig saken olika. Myntfoten är ju i själva verket grundvalen för alla våra ekonomiska rättsförhållanden. All den omsorg vi lägga ned på att bygga dem på lagens grund ges ju till spillo, om vi svikta på den avgörande punkten och lämna ut själva myntfoten åt en bankstyrelses administrativa godtycke. Återställandet av näringslivets tillförsikt för framtiden kräver i närvarande stund mer trängande än någonsin en återgång till guldmyntfoten. Slutligen är det för hela folkets ekonomiska uppfostran en sak av utomordentlig betydelse, att var man lär sig inse, att man icke kan leva på pengar, och att man icke kan ställa pengar till förfogande i vilken utsträckning som helst. En så nyttig insikt befordras bäst genom att vår tillgång på pengar undandras vårt eget inflytande och göres beroende av objektiva faktorer, som ligga utanför vår räckvidd.»

Under hänvisande till ovanstående får jag hemställa,

att riksdagen måtte avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 228 angående fortsatt befrielse för riksbanken under viss tid från skyldigheten att inlösa av banken utgivna sedlar med guld.

Stockholm den 5 maj 1923.

Per Edvin Sköld.